

Подригало Михайло Абович, д.т.н., професор,
Харківський Національний автомобільно-дорожній університет
Кайдалов Руслан Олегович, к.т.н., доцент,
Національна академія Національної гвардії України

ОЦІНКА ДОДАТКОВИХ ВТРАТ ЕНЕРГІЇ ДЛЯ КОМБІНОВАНОГО ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНОГО ПРИВОДУ ВЕДУЧИХ КОЛІС АВТОМОБІЛЯ

Коливання крутного моменту двигуна внутрішнього згорання (ДВЗ) призводить до додаткових втрат енергії, оскільки викликає коливання швидкості і кінетичної енергії автомобіля. Впливу нерівномірності крутного моменту ДВЗ на додаткові втрати енергії при сталому русі автомобіля присвячені роботи [1–3]. У роботах [1, 2] визначено, що додаткові витрати енергії, зумовлені коливаннями крутного моменту i , відповідно, коливаннями тягової сили на колесах можуть бути визначені такою залежністю

$$\Delta W_s = \frac{A_p}{\pi} S, \quad (1)$$

де A_p – амплітуда коливань тягової сили (при моделюванні цих коливань гармонійним законом [1]); S – шлях, прохідний автомобілем (контрольований пробіг).

Аналіз рівняння (1) показує, що додаткові втрати енергії на рух автомобіля, викликаних коливаннями тягової сили на колесах, при використанні комбінованого електромеханічного приводу. Отримано [3] вираз, що дозволяє визначити додаткові втрати енергії

$$\Delta W_s = \frac{k_1}{2\pi} \cdot \Sigma P_o \cdot S \cdot \left(1 - \frac{M_{ed} \cdot n_1}{r_d \cdot \Sigma P_c} \right) \quad (2)$$

де k_1 – коефіцієнт нерівномірності крутного моменту [1, 2],

$$k_1 = 0,08 + \frac{14,44}{i_y}; \quad (3)$$

i_y – число циліндрів ДВЗ, ΣP_o – сумарна сила опору руху автомобіля; M_{ed} – крутний момент від електродвигуна, підведений до колеса автомобіля; n_1 – число ведучих коліс автомобіля; r_d – динамічний радіус ведучих коліс.

При використанні комбінованого електромеханічного приводу ведучих коліс відбувається зменшення амплітуди коливань тягової сили [3]. В роботі [3] отримано залежність для визначення амплітуди коливань тягової сили в разі використання комбінованого електромеханічного приводу

$$\begin{aligned} A_p &= \frac{k_1}{2r_d} \cdot (\bar{M}_i \cdot u_{mp} \cdot \eta_{мдв} \cdot \eta_{mp} - M_{ed} \cdot n_1) = \\ &= \frac{k_1}{2} \cdot \Sigma P_c \cdot (1 - k_{ed}) = \left(0,04 + \frac{7,22}{i_y} \right) \cdot (1 - k_{ed}) \cdot \Sigma P_c. \end{aligned} \quad (4)$$

Після перетворення виразу (4), отримаємо

$$\Delta W'_S = \frac{\left(0,04 + \frac{7,22}{i_y}\right) \cdot S \cdot \Sigma P_c \cdot (1 - k_{ed}) \cdot \Omega_M^2}{\pi \cdot \sqrt{\left(k^2 - \Omega_M^2\right)^2 + 4n^2 \cdot \Omega_M^2}}. \quad (5)$$

Перетворивши рівняння (5), отримаємо відносні додаткові втрати енергії

$$\frac{\Delta W'_S}{S \cdot \Sigma P_c} = \frac{\Delta W'_S}{A_c} = \frac{\Delta W'_S}{W_S} = \frac{\left(0,04 + \frac{7,22}{i_y}\right) \cdot (1 - k_{ed})}{\pi \cdot \sqrt{\left(\frac{k^2}{\Omega_M^2} - 1\right)^2 + \frac{4 \cdot n^2}{\Omega_M^2}}}. \quad (6)$$

Беручи допущення того, що демпфірування відсутнє ($n = 0$), перетворимо (6) до виду

$$\frac{\Delta W'_S}{W_S} = \frac{\left(0,04 + \frac{7,22}{i_y}\right) \cdot (1 - k_{ed})}{\pi \cdot \left| \frac{k^2}{\Omega_M^2} - 1 \right|}. \quad (7)$$

Аналізуючи вираз (7) можна зробити висновок про те, що застосування комбінованого електромеханічного приводу дозволяє зменшити (в порівнянні з механічним приводом) додаткові енергетичні втрати. При $k_{ed} = 1$ (при повністю електричному приводі) зазначені втрати дорівнюють нулю.

Таким чином, при використанні комбінованого електромеханічного приводу ведучих коліс також, як і в разі механічної трансмісії автомобіля небезпечний резонанс, тобто рівність $k = \Omega M$. Але зі збільшенням частки k_{ed} крутного моменту на колесі, створюваної електродвигуном, відносні додаткові витрати енергії на рух автомобіля знижуються. При $k_{ed} = 1$ ці втрати дорівнюють нулю.

Література

1. Подригало М.А. Оценка дополнительных энергетических потерь при установившемся режиме движения транспортно-тяговых машин / М.А. Подригало, Н.П. Артемов, Д.В. Абрамов, М.А. Шуляк // Вісник національного технічного університету «ХПІ». Збірник наукових праць. Серія: Автомобіле-та тракторобудування. – № 9 (1118) 2015. – С. 98 – 107.

2. Подригало М.А. Влияние неравномерности крутящего момента двигателя внутреннего сгорания на энергетическую экономичность колесных транспортных средств / М.А. Подригало, А.С. Полянский, Н.М. Подригало, Д.В. Абрамов // Залізничний транспорт України. Науково-практичний журнал. – К.: ДП «Державний науково-дослідний центр залізничного транспорту України», 2005. – №6. – С. 40 – 46.

3. Кайдалов Р.О. Дослідження можливості зниження енергетичних втрат автомобіля при використанні гібридного електромеханічного приводу ведучих коліс / Р.О. Кайдалов // Системи обробки інформації, 2016, випуск 9 (146). – С. 13 – 17.